

احکام و آداب مسجد

ویژه خدام مساجد

مرکز رسیدگی با امور مساجد استان البرز

معاونت آموزش و پژوهش

فصل اول: احکام مسجد

سوال: حکم نجس کردن قسمت های داخلی و بیرونی مسجد چیست؟

پاسخ:

امام: نجس کردن زمین و سقف و بام و قسمت داخلی دیوار مسجد [۱] (اگر عمدی باشد) حرام است. [۲]
احتیاط واجب آن است که طرف بیرون دیوار مسجد را هم نجس نکنند، و اگر نجس شود نجاستش را برطرف نمایند مگر آنکه واقف آن قسمت را جزء مسجد قرار نداده باشد. [۳]
آیت الله خامنه ای: نجس کردن زمین، سقف، دیوار و بام مسجد حرام است و اگر نجس شد واجب است بلافاصله آن را تطهیر کنند. [۴]
آیت الله سیستانی: احتیاط مستحب آن است که طرف بیرون مسجد را هم نجس نکنند و اگر نجس شود برطرف کردن آن لازم نیست؛ ولی اگر نجس کردن طرف بیرون دیوار موجب بی احترامی و اهانت به مسجد باشد، حرام است و برطرف کردن آن مقداری که موجب رفع اهانت می شود، لازم است. [۵]

پی نوشت:

- ۱[. بهجت: و همین طور ظاهر و باطن مسجد.
- ۲[. توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، با استفاده از س ۴۱۶ و استفتا.
- ۳[. توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ بهجت، توضیح المسائل، م ۷۴۳؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۸۶۶؛ امام و مکارم، العروه الوثقی مع تعلیقات، احکام النجاسه، م ۲.
- ۴[. خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، با استفاده از س ۴۱۶ و استفتا.
- ۵[. سیستانی، توضیح المسائل، م ۸۸۷.

سوال: مُهر یا قرآن مسجد را اشتباهی به خانه آوردم، آیا می توانم آن را در مسجدی دیگر بگذارم؟

پاسخ: قرار دادن مهر در جای دیگر جایز نیست و باید آن را به جای اول برگردانید، مگر آنکه یقین کنید برای مسجد خاصی وقف یا هدیه نشده است. [۱] خارج کردن قرآن از مسجد بدون توجه به شرایط وقف حرام است. [۲]

پی نوشت:

۱. [توضیح المسائل ده مرجع، با استفاده از م ۹۱۰؛ امام، استفتائات، ج ۲، وقف، ص ۳۴۵، س ۲۶ و ج ۳، سوالات متفرقه، احکام مسجد، ص ۵۷۲، س ۱۰؛ بهجت، استفتائات، ج ۲، با استفاده از س ۱۷۷۲؛ خامنه ای، سایت، استفتائات جدید؛ سبحانی، توضیح المسائل، با استفاده از م ۸۷۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۲، م ۱۵۶۷ و ۱۵۶۸؛ صافی، جامع الاحکام، ج ۱، با استفاده از س ۹۰۸؛ مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، با استفاده از س ۱۴۹]

[۲]. [توضیح المسائل ده مرجع، با استفاده از م ۹۱۰؛ امام، استفتائات، ج ۲، وقف، ص ۳۴۵، س ۲۶ و ج ۳، سوالات متفرقه، احکام مسجد، ص ۵۷۲، س ۱۰؛ بهجت، استفتائات، ج ۲، با استفاده از س ۱۷۷۲؛ خامنه ای، سایت، استفتائات جدید؛ سبحانی، توضیح المسائل، با استفاده از م ۸۷۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۲، م ۱۵۶۷ و ۱۵۶۸؛ صافی، جامع الاحکام، ج ۱، با استفاده از س ۹۰۸؛ مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، با استفاده از س ۱۴۹، برگرفته از کتاب «رساله مصور»، ج ۲، ص ۲۰۵

سوال: آیا بردن عین نجس یا لباسی که نجس شده به مسجد، حرام است؟

پاسخ:

بردن عین نجس به مسجد، مانند خون و چیزی که نجس شده، مانند لباس نجس، در صورتی که نجاست آن به مسجد سرایت کند یا موجب بی احترامی به مسجد باشد حرام است .
آیت الله صافی: احتیاط آن است که اگر بی احترامی هم نباشد عین نجس را به مسجد نبرند .

سوال: اگر نمازگزار در بین نماز متوجه شود که لباسش قبل از شروع نماز نجس بوده است، وظیفه اش چیست؟

پاسخ:

الف) اگر وقت وسعت دارد که با لباس پاک دوباره نماز بخواند، نمازی که خوانده باطل است.

ب) اگر وقت کافی برای دوباره خواندن نماز با لباس پاک را ندارد:

ب-۱) در صورتی که آب کشی یا عوض کردن و یا درآوردن لباس، نماز را به هم نمی زند، باید چنین کند و نماز را

تمام کند.

ب-۲) اگر نتواند لباس را آب بکشد یا عوض کند یا بیرون آوردن لباس، حالت نماز را به می زند، باید لباس را بیرون آورد و به دستور برهنگان (*) نماز بخواند.

سوال: فاصله میان مأموم و امام و مأمومین با یکدیگر باید تا چه اندازه ای باشد؟

پاسخ (آیت الله خامنه ای): (مأمومین باید با امام جماعت مرتبط باشند. از این رو فاصله جای سجده مأموم و جای ایستادن امام نباید بیشتر از یک گام بلند باشد و نیز اگر بین انسان با مأمومی که جلوی او ایستاده (و به وسیله او به امام متصل است) به همین مقدار فاصله باشد، نمازش اشکال ندارد. و اگر مأموم فقط به واسطه کسی که در طرف راست یا چپ به امام اقتدا کرده، به امام متصل باشد باید با آن فرد بیش از حد مجازی که ذکر شده، فاصله نداشته باشد.

سوال: حکم خالی بودن صف های نماز جماعت و ذکر گفتن مأموم با صدای بلند چیست؟

پاسخ: اگر در صف های جماعت جا باشد، مکروه است انسان تنها بایستد.
نکته: البته منظور از کراهت در اینجا کمتر شدن ثواب است و گرنه نماز جماعت در هر صورت ثواب زیادی دارد.
همچنین مکروه است مأموم ذکرهای نماز را طوری بگوید که امام بشنود.

پیروی و تبعیت از امام جماعت در چه مواردی لازم است؟

چگونگی پیروی از امام جماعت

سوال: پیروی از امام جماعت در چه مواردی لازم است؟

پاسخ:

۱۰ در اقوال مانند: ذکر رکوع، سجده، تسبیحات اربعه یا تشهد؛ جلو افتادن از امام یا عقب افتادن از او اشکال ندارد، مگر در تکبیره الاحرام؛

۲۰ در اعمال مانند: رکوع یا سر برداشتن از رکوع و سجده، پیش افتادن جایز نیست؛ پس اگر عمداً قبل امام به رکوع برود یا برخیزد یا به سجده برود، معصیت کرده، اگر چه نمازش صحیح است، ولی عقب افتادن از امام جماعت اگر زیاد نباشد، اشکال ندارد.

منبع: کتاب «آموزش مصور احکام» مطابق با فتاوی آیت الله العظمی خامنه ای، احکام عبادات، بخش مسجد، ص ۳۲۲

سوال: بهترین حالت قرار گرفتن در نماز جماعت چیست؟

پاسخ: مستحب است امام جماعت وسط صف بایستد و اهل علم و کمال و تقوا در صف اول بایستند.
نکته: مستحب است صف های جماعت منظم باشد و بین کسانی که در یک صف ایستاده اند، فاصله نبوده و شانه آنان هم ردیف یکدیگر باشد.

سوال: آیا راه دادن بچه های کوچک به مسجد کراهت دارد؟

پاسخ:

راه دادن بچه به مسجد اگر به گونه ای باشد که موجب مزاحمت برای نمازگزاران باشد یا احتمال دهند مسجد را نجس کند مکروه است، و در غیر این دو صورت اگر باعث علاقه مندی آنان به مسجد و نماز شود مستحسن و نیکو است.

سایت آیت الله خامنه ای - اساقدا در طبقات مختلف و صف های طولانی نماز جماعت

سوال: آیا اقتدا در طبقات مختلف مسجد و صف های طولانی نماز جماعت صحیح است؟

پاسخ: در صورتی که طبقات مسجد نسبت به یکدیگر ارتفاع زیادی نداشته باشند (با جماعتی که در پایین برقرار است، یک جماعت حساب شود) و کسی که در صف اول هر طبقه می ایستد (چه زن باشد یا چه مرد) از صف قبل از خود در طبقه قبل حداقل یک نفر را ببیند، نماز صحیح است.
همچنین در صف های طولانی که کسی از صف جلوتر دیده نمی شود، اتصال از طریق یکی از سه طرف (راست، چپ و جلو) به جماعت کافی است و دیدن صف جلو لازم نیست.

منبع: کتاب «آموزش مصور احکام» مطابق با فتاوی آیت الله العظمی خامنه ای، احکام عبادات، بخش مسجد، ص ۳۱۶- ۳۱۵،

۱- در اول صف نماز جماعت دو نوجوان که به سن بلوغ نرسیده اند ولی نمازشان صحیح است اگر کسی کنار این دو بایستد، نمازش صحیح است یا خیر؟

۲- در مورد غیر ممیز تکلیف چیست؟

آیت الله خامنه ای: در فرض سؤال اگر بچه ممیز فاصله شود و ندانند نماز او باطل است، نماز جماعت اشکال ندارد، همچنین اگر یک یا چند بچه غیر ممیز یا بچه ممیزی که نمازش باطل است فاصله شود ولی فاصله بین دو مأوم بیش از یک قدم نباشد، نماز جماعت اشکال ندارد.

آیت الله مکارم شیرازی: در موارد ذکر شده فاصله شدن یکی دو نفر مانع اتصال نیست اما کسانی که اتصال با آنها حاصل می شود بنابر احتیاط، باید بالغباشند.

آیت الله سیستانی: اگر واسطه اتصال به جماعت بچه ممیز - یعنی بچه ای که خوب و بد را می فهمد - باشد چنانچه ندانند نماز او باطل است می توانند اقتداکنند و اگر واسطه اتصال بچه غیر ممیز باشد اتصال جماعت قطع می شود.

آیا محل ایستادن خانمها در نماز، باید عقبتر از مردها باشد؟

آیا زن می تواند مساوی و یا جلوتر از مرد نماز بخواند؟

پاسخ: آیت الله خامنه ای: باید بین مرد و زن در حال نماز اقلأ مقدار یک وجب فاصله باشد، و فرقی نمی کند زن جلوتر بایستد یا مرد و یا مساوی هم بایستند.

آیات عظام سیستانی و مکارم شیرازی: باید در نماز زن عقبتر از مرد بایستد و جای سجده او از جای سجده مرد کمی عقبتر باشد و گرنه نماز باطل است و در این حکم محرم و غیر محرم تفاوتی ندارد.

آیت الله فاضل: باید زن عقبتر از مرد بایستد و بهتر است جای سجده زن عقبتر از جای ایستادن مرد باشد.

آیات عظام صافی، بهجت: مکروه است زن جلوتر از مرد بایستد.

آیات عظام خوئی ، وحید : باید بین موقف زن و مرد در نماز یک وجب فاصله باشد.

آیات عظام امام ، نوری : بنابر احتیاط مستحب جای سجده زن از جای ایستادن مرد کمی عقبتر باشد.

نکته ۱: در این مسأله فرقی بین محرم و نامحرم و یا نماز واجب و مستحب نیست.

نکته ۲: اگر یکی از آنها نماز نمی خواند یا اینکه بین زن و مرد حائل باشد و یا اینکه حداقل پینشان ۵ متر فاصله باشد، بنظر تمام مراجع نمازشان اشکال ندارد.

تذکر: در رساله جوان آیت الله سیستانی صفحه ۹۰ آمده که اگر مردی مشغول نماز شود و زنی بیاید جلوتر یا مساوی آن مرد نماز بخواند:

۱- اگر بتواند مانع قرار دهد و یا در بین نماز مقداری جلوتر از زن بایستد ، باید اینکار را بکند و الا نمازش بنابر احتیاط واجب باطل است.

۲- اگر نمی تواند حائلی بیندازد یا جلوتر رود ، مثلاً : جلوی او دیوار است ، نمازش صحیح است.

سؤال : این مسأله تقدّم و تأخّر زن و مرد ، شامل افراد نا بالغ هم می شود ؟

آیات عظام امام ، صافی : بله شامل افراد نا بالغ هم می شود.

آیت الله مکارم : بنابر احتیاط واجب شامل افراد نا بالغ هم می شود.

آیات عظام سیستانی ، خوئی : این حکم اختصاص به افراد بالغ دارد.

توضیح المسائل مراجع مسأله ۸۸۶ ، اختلاف فتاوی آخر آموزش فقه آقای فلاح زاده ص ۴۱۴ ، منهاج آیه سیستانی مسأله ۵۴۵.

این فاصله را از مکان ایستادن آن زن و مرد محاسبه می کنند.

سوال: آیا برطرف کردن نجاست از مسجد واجب است؟

پاسخ: برطرف کردن نجاست از مسجد واجب است و فرقی در این مسأله بین داخل، سقف و پشت بام و حتی طرف داخل دیوار مسجد نیست؛ یعنی هر جای مسجد نجس شود باید نجاست برطرف گردد. [۱]

بهنگامی که انسان از نجاست مسجد مطلع شد، بلافاصله باید آن را تطهیر کند، بنابر این نباید به قدری معطل کند که عرفاً بگویند تأخیر انداخته است. [۲]

برطرف کردن نجاست از مسجد، واجب کفایی است و اختصاص به کسی که مسجد را نجس کرده یا سبب نجس شدن آن شده ندارد؛ بلکه بر همه افرادی که می توانند مسجد را تطهیر کنند، واجب است. [۳]

پی نوشت:

۱. [امام و مکارم، العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، احکام النجاسه، م ۲؛ توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۸۶۶؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، س ۴۱۶ و استفتا].

۲. [امام و مکارم، العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، احکام النجاسه، م ۲؛ توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۸۶۶؛ صافی، هدایه العباد، ج ۱، م ۵۵۶؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، س ۴۱۶؛ بهجت، استفتائات، ج ۲، س ۱۷۴۸].

۳. [امام و مکارم، العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، احکام النجاسه، م ۲؛ توضیح المسائل ده مرجع، با استفاده از م ۹۰۰؛ سبحانی، توضیح المسائل، با استفاده از م ۸۶۶؛ صافی، هدایه العباد، ج ۱، م ۵۵۶؛ امام، تحریر الوسیله، ج ۱، احکام نجاسات، ص ۲۱۳، م ۱۰].

اگر در بین نماز از بینی یا دیگر اعضای بدن خون بیاید چه باید کرد؟ آیا باید نماز را قطع کرد؟

اگر امکان آب کشیدن به طوری که نماز را بهم نزنند وجود داشته باشد، باید آن را آب کشید و گرنه در وسعت وقت باید نماز را قطع نمود و با بدن پاک نماز خواند، و اگر وقت تنگ است باید با همان وضعیت نماز را تمام کرد و صحیح است. البته این حالتها در صورتی است که خون بیش از مقدار معقوف (کمتر از درهم) باشد. ولی اگر بمقدار معقوف باشد، اشکال ندارد. (۱)

نجس کردن مسجد

سوال: حکم نجس کردن قسمت های داخلی و بیرونی مسجد چیست؟

پاسخ:

امام: نجس کردن زمین و سقف و بام و قسمت داخلی دیوار مسجد [۱] (اگر عمدی باشد) حرام است. [۲]
احتیاط واجب آن است که طرف بیرون دیوار مسجد را هم نجس نکنند، و اگر نجس شود نجاستش را برطرف نمایند مگر آنکه واقف آن قسمت را جزء مسجد قرار نداده باشد. [۳]

آیت الله خامنه ای: نجس کردن زمین، سقف، دیوار و بام مسجد حرام است و اگر نجس شد واجب است بلافاصله آن را تطهیر کنند. [۴]

۷ پاسخ

آیت الله سیستانی: احتیاط مستحب آن است که طرف بیرون مسجد را هم نجس نکنند و اگر نجس شود برطرف کردن آن لازم نیست؛ ولی اگر نجس کردن طرف بیرون دیوار موجب بی احترامی و اهانت به مسجد باشد، حرام است و برطرف کردن آن مقداری که موجب رفع اهانت می شود، لازم است. [۵]

پی نوشت:

[۱]. [بهجت: و همین طور ظاهر و باطن مسجد.

[۲]. [توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، با استفاده از س ۴۱۶ و استفتا.

[۳]. [توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۰؛ بهجت، توضیح المسائل، م ۷۴۳؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۸۶۶؛ امام و مکارم،

العروه الوثقی مع تعلیقات، احکام النجاسه، م ۲،

[۴]. [خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، با استفاده از س ۴۱۶ و استفتا.

[۵]. [سیستانی، توضیح المسائل، م ۸۸۷،

سوال: آیا بردن عین نجس یا لباسی که نجس شده به مسجد، حرام است؟

پاسخ: بردن عین نجس به مسجد، مانند خون و چیزی که نجس شده، مانند لباس نجس، در صورتی که نجاست آن به مسجد سرایت کند یا موجب بی احترامی به مسجد باشد حرام است. [۱]

آیت الله صافی: احتیاط آن است که اگر بی احترامی هم نباشد عین نجس را به مسجد نبرند. [۲]

پی نوشت:

[۱]. [توضیح المسائل ده مرجع، م ۹۰۶؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۸۷۲]

[۲]. [صافی، توضیح المسائل، م ۹۱۵]

برگرفته از کتاب «رساله مصور»، ج ۲، ص ۲۱۳

شک در مطلق یا مضاف بودن آب

سوال: آبی که مضاف بوده و معلوم نیست مطلق شده یا نه، حکم چه آبی را دارد؟

پاسخ: حکم آب مضاف را دارد و پاک کننده چیزی نجس نیست؛ وضو و غسل نیز با آن باطل است .

توجه: مجرد گل آلود یا شور بودن یا کمی کلر داشتن، موجب مضاف بودن آب نیست؛ بلکه در صورتی حکم آب مضاف را پیدا می کند که عرف آن را آب خالص نداند. اگر کسی بخواهد از آب رودخانه برای شستن نجاست یا وضو استفاده کند، بهتر است مقداری از آب را در مشت بگیرد تا از نزدیک، مطلق بودن آن را تشخیص دهد؛ لذا همین که آب از فاصله دور، گل آلود به نظر برسد، نشانه مضاف بودن آن نیست.

منبع: توضیح المسائل ده مرجع، م ۵۰؛ خامنه ای: استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۵۱

فرق آب کر و جاری

سوال: فرق آب کر و جاری، از نظر پاک کنندگی چیست؟

پاسخ: هیچ تفاوتی با هم ندارند. [۱]

آیت الله سیستانی: در موارد خاصی بین آب کر و جاری تفاوت هایی وجود دارد؛ مثلاً با آب کر، بدن یا لباس متنجس به

ادرار را دوبار باید شست، ولی با آب جاری یک بار کافی است. [۲]

پی نوشت:

۱ [بهجت و مکارم: استفتا؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، س ۷۸ و استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، با استفاده از م ۵۵ و ۱۵۵ و احکام جوانان با استفاده از م ۵۰، ۲. سیستانی، منهاج الصالحین، م ۴۸۱؛ توضیح المسائل، م ۱۵۳]

تطهیر با آب لوله کشی

سوال: آیا آبی که از شستن چیز نجس با آب لوله کشی می ریزد، پاک است؟
پاسخ: اگر چیز نجس را زیر شیر آبی که متصل به کر است بشویند، آبی که از آن می ریزد، اگر متصل به کر باشد و بو یا رنگ یا مزه نجاست نگرفته باشد، پاک است.

منبع: توضیح المسائل ده مرجع، م ۲۱؛ بهجت، توضیح المسائل، م ۲۶؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، با استفاده از س ۷۳ و ۷۴ و استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۲۲؛ سیستانی، المسائل المتخبه، ص ۹۴، م ۱۶۹

شستن لباس نجس با ماشین لباسشویی

آیت الله خامنه ای: اگر بعد از زوال عین نجاست، آب متصل به لوله در داخل ماشین لباسشویی به لباسها و همه قسمت های داخل ماشین برسد و از آن جدا و خارج شود، محکوم به طهارت است.

ماشین لباسشویی در صورتی پاک کننده است که بعد از اینکه عین نجاست را برطرف کرد یکبار آب کر یا دوبار آب قلیل همه لباسهای نجس و همه قسمتهای نجس ماشین را در بر بگیرد و خارج شود در این صورت پاک است و الا به نظر رهبری ماشین لباسشویی اگر به این صورت نشوید پاک کننده نیست

آیت الله مکارم شیرازی: ماشینهای اتوماتیک که یکی دو بار با مواد شوینده لباس را میشوید و آخرین بار پس از پاک کردن عین نجاست با آب خالص شستشو میدهد و بعد آب را تخلیه میکند، لباسهایی که شسته پاک است و ماشین نیز

پاک است. البته در لباس شویی های سطلی و دوقلو که ماشین بطور خودکار، لباس را تطهیر نمی کند چنانچه لباس نجسی در بین لباسها باشد فضای داخل ماشین، آب درون آن و تمامی لباس ها نجس هستند و باید آب کشیده شوند.

آیت الله سیستانی: ماشین لباسشویی اتوماتیک برای تطهیر کافی است.

آیت الله وحید خراسانی: مسأله موضوعی است و برای معظم له پاک کنندگی ماشین های لباسشویی از نجاست ثابت نشده است چنانچه از موازین مطرح شده در رساله معظم له علم یا اطمینان دارید که ماشین لباسشویی پاککننده است می توانید بر طبق علم یا اطمینان خود عمل نمایید و اگر علم یا اطمینان ندارید باید احتیاط کنید و از آن برای شستن لباس نجس اجتناب کنید.

آیت الله صافی: اگر پس از برطرف شدن عین نجاست، آب متصل به کر همه لباسها را فراگیرد و داخل ماشین را نیز تا هر جا نجس شده بگیرد همه پاک می شود و چنانچه آب قطع شود آبی که داخل ماشین است آب قلیل می باشد. پس اگر یقین کنید که آب همه لباسها و مواضع نجس ماشین را فراگرفته و غساله را خارج کند پاک هستند و در متنجس به بول باید دو مرتبه این عمل انجام شود. والله العالم

سوال: آب قلیل چیست؟

آب قلیل، آبی است که از زمین نجوشد و از کر کمتر باشد؛ [۱] هر چند مقدار آن اندازه یک استکان کوچک یا کمتر باشد.

منبع: توضیح المسائل ده مرجع، م ۲۵؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۲۶
تطهیر با آب قلیل

سوال: مراحل پاک کردن چیز نجس با آب قلیل را بیان نمایید.

پاسخ: پاک کردن چیز نجس با آب قلیل سه مرحله دارد:

۱، برطرف کردن عین نجاست.

۲، ریختن آب بر شیء نجس:

الف) ظرف: سه بار.

آیت الله بهجت: اگر یک مرتبه شسته شود، پاک می شود.

ب) غیر ظرف:

ب-۱: با ادرار نجس شده باشد: یک بار (بعد از برطرف شدن عین نجاست)

آیت الله سیستانی: در لباس و بدن دو مرتبه و در غیر لباس و بدن، چنانچه یک مرتبه آب روی آن بریزند و از آن جدا شود، در صورتی که ادرار در آن نمانده باشد، پاک است.

آیت الله مکارم: دو مرتبه.

ب-۲: با غیر ادرار نجس شده باشد: یک بار (بعد از برطرف شدن عین نجاست)

۳، پس از هر بار آب ریختن در چیزهایی مانند پارچه، لباس، فرش و موی زیاد سر، که قابل فشار دادن است، فشار دهد
[۱] تا آب داخل آن (غُساله) بیرون آید. [۲]

پی نوشت:

۱. [خامنه ای: بنابر احتیاط واجب.

۲. [توضیح المسائل ده مرجع، م ۱۵۰، ۱۶۰ و ۱۶۲؛ بهجت، توضیح المسائل، م ۷۱، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۶۲ و ۱۶۴ و استفتائات،

ج ۱، با استفاده از س ۳۸۹؛ خامنه ای: استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۱۴۸، ۱۵۶، ۱۵۸ و ۱۶۶،

برگرفته از سایت رهروان ولایتتطهیر ظرف نجس با آب قلیل و کر

سوال: شرایط تطهیر ظرف نجس با آب قلیل و کر چیست؟

پاسخ:

۱، با آب قلیل: باید سه مرتبه شسته شود.

آیت الله بهجت: ظرفی که به غیر از ادرار نجس شده، اگر یک مرتبه شست و شو شود، کافی است و اگر با ادرار نجس شده، دو مرتبه شسته می شود. [۲]

۲، با آب کر: یک مرتبه شستن کافی است.

آیت الله سیستانی: بنابر احتیاط واجب، سه مرتبه باید شسته شود. [۳]

پی نوشت:

۱. [توضیح المسائل ده مرجع، م ۱۵۰؛ خامنه ای: استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۱۴۸]

۲. [بهجت، توضیح المسائل، م ۱۵۲ و ۱۶۲]

۳. [سیستانی، توضیح المسائل، م ۱۴۴]

تطهیر با آب کر

سوال: مراحل تطهیر با آب کر چیست؟

پاسخ: پاک کردن چیز نجس با آب کر، دو مرحله دارد:

۱، برطرف کردن عین نجاست.

۲، یک بار فرو بردن در آب کر یا ریختن آب کر بر آن. [۱]

آیات عظام: بهجت، سبحانی، سیستانی و صافی: در هنگام شستن لباس و مانند آن با آب کر، پس از برطرف کردن عین نجس، فشار دادن لازم نیست؛ بلکه با فرو رفتن در آب پاک می شود.

آیات عظام: امام و خامنه ای: فرش و لباس و مانند آن که آب را به خود می گیرند و قابل فشردن است، چنانچه با آب کر یا جاری هم شسته شوند، بنابر احتیاط واجب، باید آب داخل آن گرفته شود. [۲]

آیت الله سیستانی: اگر لباس متنجس به ادرار باشد، در آب کر دو مرتبه شستن لازم است. (فشار هم لازم نیست.) [۳]

آیت الله مکارم: برای شستن لباس و فرش و مانند آن لازم است آب داخل آن گرفته شود. [۴]

توجه: خارج کردن آب به مقدار معمول کافی است.

آیات عظام: امام و خامنه ای: بنابر احتیاط واجب، آب داخل آن گرفته شود.

آیت الله مکارم: آب داخل آن گرفته شود.

نکته: لازم نیست حتما لباس را فشار بدهند؛ بلکه بعضی کارها در حکم فشار دادن است، مانند لگد کردن، مالیدن با دست، پرس کردن، سرعت چرخش در ماشین لباسشویی یا هر گونه حرکت دادن، به طوری که آب داخل آن حرکت کند و از آن خارج شود. [۵]

پی نوشت:

۱. توضیح المسائل ده مرجع، م ۵۴؛ سبحانی، توضیح المسائل، م ۵۵

۲. توضیح المسائل ده مرجع، م ۵۴؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، س ۷۳

۳. سیستانی، العروه الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، فی المطهرات، م ۱۶

۴. مکارم، توضیح المسائل، م ۱۸۰

۵. العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، فی المطهرات، م ۱۶

سوال: حکم غُساله آب قلیل چیست؟

پاسخ: غُساله آب قلیل که معمولا هنگام شستن و پس از آن از چیری که شسته می شود، خود به خود یا به وسیله فشردن می ریزد و چیزی هم که با غُساله ملاقات می کند، نجس است؛ بنابر این اگر غُساله نجس، روی چیزی ترشح کند، آن چیز نیز نجس می شود.

توجه: خارج شدن غُساله به خودی خود و با آویختن لباس و فرش روی بند و دیوار کافی نیست و باید به گونه ای باشد که در عرف بگویند: آب داخل آن را خارج کرده اند.

منبع: توضیح المسائل ده مرجع، با استفاده از م ۱۶۰؛ العروه الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، فی کیفیه تنجس المتنجسات و فی المطهرات، م ۳۹؛ خامنه ای: استفتا؛ سبحانی، توضیح المسائل، با استفاده از م ۱۵۶ و استفتا. نصب تابلو های تصویر انسان و حیوان در داخل مسجد چه حکمی دارد؟

پرسش

نصب تابلوی عصر عاشورا (اثر استاد محمود فرشچیان) در داخل مسجد به طرزی که رو به روی نمازگزاران نباشد از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

پاسخ اجمالی

برای دست یابی به پاسخ توجه به نکاتی ضروری است:

۱- فقها فرموده اند: نماز خواندن در چند جا مکروه است که از آن جمله است: روبروی عکس و مجسمه ی چیزی که روح دارد، مگر آن که روی آن پرده بکشند، و در جایی که عکس باشد اگر چه روبروی نمازگزار نباشد [۱]، پس نماز خواندن در جایی که تابلو های عکس انسان و حیوان در محل نمازگزار باشد اعم از آن که آن محل مسجد باشد یا غیر مسجد و اعم از این که آن تصویر رو به روی نماز گزاران باشد یا در جهت دیگر، مکروه است و بهتر است که در موقع نماز روی آن پوشانده شود.

۲- همین فقها در باره ی نقاشی کردن صورت انسان و حیوان در مساجد، فرموده اند:

امام خمینی «قدس سره»: بنا بر احتیاط واجب مسجد را به طلا نباید زینت نمایند و هم چنین نباید صورت چیزهایی که مثل انسان و حیوان روح دارد در مسجد نقش کنند. و نقاشی چیزهایی که روح ندارد، مثل گل و بوته مکروه است.

آیت الله العظمی بهجت: بنا بر احتیاط واجب مسجد را به طلا نباید زینت نمایند و هم چنین نباید صورت چیزی را نقاشی کنند و بکشند، مخصوصاً چیزهایی که مثل انسان و حیوان روح دارد که در غیر مسجد هم اشکال دارد و احتمال دارد نماز خواندن در این مساجد هم مکروه باشد، ولی نوشتن قرآن و احادیث صحیحه در مسجد مانعی ندارد [۲].

آیت الله العظمی فاضل: بنا بر احتیاط واجب مسجد را به طلا نباید زینت نمایند و هم چنین نباید بنا بر احتیاط صورت چیزهایی که مثل انسان و حیوان روح دارد در مسجد نقش کنند. و نقاشی چیزهایی که روح ندارد، مثل گل و بوته مکروه است.

آیت الله العظمی مکارم: مسأله تزئین کردن مسجد به طلا اشکال دارد و هم چنین احتیاط آن است که صورت چیزهایی که

روح دارد مثل انسان و حیوان در مسجد نقش نکنند.

آیت الله العظمی سیستانی: احتیاط واجب این است که مسجد را به طلا زینت نکنند و احتیاط مستحب آن است که به صورت چیزهایی که مثل انسان و حیوان روح دارد زینت نکنند [۳].

۳- حکم نصب تصاویر و عکس در مساجد چیست؟

آیت الله العظمی خامنه ای در پاسخ به سؤالی در رابطه با نصب عکس در مساجد فرموده اند: اشکالی ندارد. لکن اگر در شبستان باشد بهتر است هنگام نماز، به طریقی روی آن پوشانده شود [۴].

در ذیل به نمونه هایی از سؤالاتی که از امام خمینی "قدس سره" در این باره شده است و جواب های معظم له توجه فرماید:

۱- در رساله ی آن جانب، نقاشی و تصویر در مساجد به احتیاط واجب منع شده است، آیا این منع شامل عکس هم می شود یا نه؟

جواب: شامل نیست.

۲- امروزه در بعضی از مساجد و یا مکانهایی که نماز جمعه اقامه می شود، عکس ها و پوستر هایی روبروی نمازگزاران نصب می شود، آیا نماز خواندن در این مکان ها اشکال دارد؟

جواب: نماز صحیح است، هر چند در مقابل نمازگزار بودن آن کراهت دارد و کراهت رفع می شود به این که روی آن را به وسیله ای پوشانند.

۳- آیا در مقابل نمازگزار حرام است که عکس مکه باشد؟ عکس های غیر از عکس مکه چگونه؟

جواب: حرام نیست و اگر تصویر ذی روح باشد مکروه است [۵].

۴- عکس های شهدا که در مساجد می زنند و... ، چه حکمی دارد؟

ج: اشکال ندارد [۶]

[۱] توضیح المسائل (المحشى للإمام الخمينى)، ج ۱، مسأله ۸۹۸

[۲] جامع المسائل (للبيهجة)، ج ۱، ص ۵۴۷.

[۳] توضیح المسائل (المحشى للإمام الخمينى)، ج ۱، مسأله ۹۰۸.

[۴] همان، ص، ۵۰۹، س ۳۷۵.

[۵] استفتائات امام خمینی (ره)، ج ۱، ص ۱۵۰، س ۷۹، ۸۰ و ۸۱.

[۶] همان، ج ۳، ص ۵۷۰، س ۳.

نجس کردن مسجد

- نجس کردن زمین و سقف و بام و طرف داخل دیوار مسجد حرام است (۱).
- احتیاط واجب آن است که طرف بیرون دیوار مسجد را هم نجس نکنند، مگر آنکه واقف، آن را جزو مسجد قرار نداده باشد (۲).

- نجس کردن فرش مسجد نیز حرام است (۳).

- اگر مسجدی را غصب کنند و به جای آن، خانه و مانند آن بسازند که دیگر به آن مسجد نگویند، باز هم بنا بر احتیاط واجب نجس کردن آن حرام و تطهیر آن واجب است (۴).

تطهیر مسجد

- بر طرف کردن نجاست از مسجد واجب است و فرقی در این مساله بین داخل، سقف و پشت بام و حتی طرف داخل دیوار مسجد نیست. یعنی هر جای مسجد نجس شود باید تطهیر یا به گونه ای دیگر نجاست بر طرف گردد (۵).

- بنا بر احتیاط واجب، اگر طرف بیرون دیوار مسجد نجس شود، بر طرف کردن نجاست از آن واجب است، مگر آنکه واقف، طرف بیرون را جزو مسجد قرار نداده باشد (۶).

- هنگامی که انسان از نجاست مسجد مطلع شد، فوراً باید آن را تطهیر کند، پس نباید به قدری معطل کند که عرفاً بگویند تاخیر کرده است (۷).

- بر طرف کردن نجاست از مسجد، واجب کفایی است و اختصاص به کسی که مسجد را نجس کرده یا سبب نجس شدن آن شده ندارد، بلکه بر همه افرادی که می توانند مسجد را تطهیر کنند واجب است (۸).

- اگر فرش مسجد نجس شود، بنا بر احتیاط واجب باید آن را تطهیر کنند ولی چنانچه به واسطه آب کشیدن خراب می شود و بریدن یا تراشیدن جای نجس بهتر است، باید محل نجس را بتراشند یا ببرند و اگر کسی که می برد یا می تراشد خودش

نجس کرده باشد، باید آن را اصلاح کند (۹).

- اگر انسان نتواند مسجد را تطهیر کند یا کمک لازم داشته باشد و پیدا نکند، تطهیر مسجد بر او واجب نیست، ولی اگر بی احترامی به مسجد باشد، بنا بر احتیاط واجب باید به کسی که می تواند تطهیر کند، اطلاع دهد (۱۰).

- اگر مسجدی را با گل یا گچ نجس ساخته باشند یا غیر مسلمانی در ساختن آن دست داشته باشد که موجب نجس شدن آن شده و تطهیر آن ممکن نباشد مگر با تخریب قسمت قابل توجهی یا تمام آن، در صورتی که کسی باشد که بدون دریافت اجرت، مسجد را بازسازی کند، تخریب آن جایز است و گرنه بنا بر احتیاط واجب نباید خراب کنند (۱۱).

- س : منبر مسجد - در حرمت نجس نمودن و لزوم تطهیر - در حکم مسجد است یا نه؟

ج - اگر موجب هتک باشد تطهیر آن، لازم است (۱۲).

آیت الله گلپایگانی قدس سره

- س : مساجدی که به دست کارگران غیرمسلمان ساخته شده با توجه به اینکه می دانیم بطور مستقیم در سیمان کاری و رنگ کاری آن دست داشته و در جایی است که خورشید هم بر آن نمی تابد، حکم نماز در چنین مسجدی چیست؟

ج - در فرض مذکور واجب است ظاهر مسجد را تطهیر کنند و تطهیر اجزاء داخلی آن واجب نیست (۱۳).

آیت الله خویی قدس سره

خواندن نماز یا تطهیر مسجد؟

- اگر انسان در وقت نماز و قبل از شروع آن متوجه شود جایی از مسجد نجس است، مثلاً ببیند چند قطره خون بر فرش مسجد ریخته است و :

وقت نماز وسعت دارد، تطهیر مسجد بر خواندن نماز مقدم است.

وقت نماز تنگ است، یعنی اگر بخواهد مسجد را تطهیر کند و بعد از آن نماز بخواند، تمام نماز یا قسمتی از آن پس از وقت خوانده می شود، نماز خواندن بر تطهیر مسجد مقدم است (۱۴).

- اگر در بین نماز متوجه شود یا یادش بیاید که مسجد است، اگر : با تمام کردن نماز تطهیر تاخیر نمی شود، مثلاً در رکعت

آخر نماز است، یا وقت نماز تنگ است، نمازش را تمام کند و بعد از نماز مسجد را تطهیر کند، و در صورتی که تاخیر نمی شود و وقت نماز هم وسعت دارد، باید نماز را رها کند و مسجد را تطهیر کند و بعد از آن نمازش را بخواند (۱۵).

- کسی که باید اول مسجد را تطهیر کند، اگر اول نمازش را خواند، هر چند به جهت ترک تطهیر مسجد گناه کرده است ولی نمازش باطل نیست (۱۶).

- اگر نجس بودن مسجد را فراموش کرد و نماز را خواند و پس از نماز یادش آمد نمازش صحیح است (۱۷).

رفتن جنب و حائض به مسجد

از جمله مسائلی که حاکی از قداست و حفظ احترام مسجد است پرهیز انسان در حال جنابت و خانمها در ایام عادت (قاعدگی) از رفتن به مسجد و برخی امور دیگر مربوط به مسجد است که نمونه‌هایی از آن بدین شرح است :

- جنب و زن حائض یا نفساء نباید به مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله وارد شوند، هر چند از یک در داخل شود و از در دیگر بیرون رود، یعنی حتی عبور از مسجد برای چنین افرادی حایز نیست (۱۸) .

- توقف جنب و حائض و نفساء در مسجد - هر مسجدی باشد - حرام است (۱۹) .

- برای چنین افرادی، گذاشتن چیزی در مسجد - هر چند از بیرون مسجد - حرام است (۲۰) .

- س : شخص جنب برای شغلی، مانند بنایی و نقاشی داخل مسجد شود، اجرتی که می‌گیرد چه صورت دارد؟

ج - نظر به اینکه توقف جنب در مسجد حرام است، نقاشی یا بنایی جنب، در مسجد که مستلزم توقف است نیز حرام و بنابر این مزد او حرام است به دلیل اینکه «ان الله اذا حرم شیئا حرم ثمنه» و همچنین استیجار جنب برای بنایی یا نقاشی مسجد، باطل است (۲۱) .

آیت الله گلپایگانی قدس سره

بردن کودکان به مسجد

- راه دادن کودکان (کودکانی که احترام مسجد را نگه نمی‌دارند یا مزاحم نمازگزاران هستند یا ممکن است سبب نجس شدن مسجد شوند ولی کودکانی که برای نماز خواندن می‌آیند، مکروه نیست.) و دیوانه‌ها به مسجد مکروه است (۲۲) .

ورود غیر مسلمان به مسجد

- س : شهرستان... فاقد محل مخصوص مجالس ترحیم است، در ایام فواتح، یهودی‌های ساکن این شهرستان جهت

عرض تسلیت و اظهار همدردی با صاحبان میت، داخل شبستان مسجد مسلمین می‌شوند آیا این مطلب جایز است؟

ج - ورود غیر مسلمان، در مسجد، جایز نیست و اینگونه مجالس فاتحه را که در معرض شرکت غیر مسلمان می‌باشد، در غیر مسجد منعقد نمایند (۲۳) .

آیت الله گلپایگانی قدس سره

- س : آیا ورود غیر مسلمانان به مساجد مسلمین جایز است، هر چند برای مشاهده آثار تاریخی باشد؟

ج - ورود آنان به مسجد غیر از مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) فی نفسه منعی ندارد، مگر آنکه موجب نجس شدن یا هتک حرمت مسجد یا توقف جنب در مسجد باشد (۲۴) .

آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته

بردن شیء نجس به مسجد

- بردن عین نجس، به مسجد، مانند خون و چیزی که نجس شده، مثلا لباس نجس، اگر بی احترامی به مسجد باشد حرام است (۲۵).

- س : ورود اهل کتاب به مساجد برای شرکت در مجلس ترحیم دوستان و آشنایانشان جایز است یا باید از آنها جلوگیری کرد؟

ج - اگر موجب هتک مسجد نباشد جلوگیری آنها واجب نیست (۲۶).

آیت الله فاضل لنکرانی دامت برکاته

کف زدن در مسجد

- س : در موالید حضرات ائمه علیهم السلام در مسجد، مجلس گرفته اشعار می خوانند و موقع خواندن اشعار، کف می زنند، کف زدن در مسجد چه صورت دارد؟

ج - به نظر اینجانب خالی از اشکال نیست، ممکن است جزء لهویات محسوب شود (۲۷).

آیت الله گلپایگانی قدس سره

- س : در اعیاد مذهبی و جشن ولادت ائمه علیهم السلام در مسجد یا حسینیه مجلس جشن گرفته می شود و اشعار مذهبی خوانده می شود، آیا کف زدن در این مجالس جایز است؟

ج - در مساجد و حسینیه ها کف نزنند (۲۸).

آیت الله فاضل لنکرانی دامت برکاته

نواختن و پخش موسیقی در مسجد

- س : آیا پخش موسیقی شاد به مناسبت میلاد ائمه معصومین علیهم السلام در مسجد شرعا اشکال دارد؟

ج - روشن است که برای مسجد، جایگاه شرعی خاصی است، و چنانچه پخش موسیقی در مسجد مناسب جایگاه و احترام مسجد نباشد، حرام است، حتی اگر موسیقی غیر مطرب باشد (۲۹).

آیت الله خامنه ای دامت برکاته .

پی نوشت ها :

۱ - و ۲ - توضیح المسائل، م ۹۰۰.

- ۳ - العروة الوثقى، ج ۱، فى احكام النجاسات، ص ۸۶، م ۸ و توضيح المسائل، م ۹۰۵.
- ۴ - و ۵ - و ۶ - توضيح المسائل، م ۹۰۳.
- ۷ - و ۸ - العروة الوثقى، ج ۱، فى احكام النجاسات، ص ۸۴، م ۲.
- ۹ - همان، ص ۸۶، م ۸ و توضيح المسائل، م ۹۰۵.
- ۱۰ - توضيح المسائل، م ۹۰۱.
- ۱۱ - العروة الوثقى، ج ۱، فى احكام النجاسات، ص ۸۶، م ۹.
- ۱۲ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۴۳، س ۶۳.
- ۱۳ - مسائل وردود، ص ۱۷، س ۴۶.
- ۱۴ - و ۱۵ - و ۱۶ - و ۱۷ - العروة الوثقى، ج ۱، فى احكام النجاسات، ص ۸۵، م ۴.
- ۱۸ - و ۱۹ - و ۲۰ - تحرير الوسيله، ج ۱، القول فى احكام الجنب، ص ۳۸ و ۳۹.
- ۲۱ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۵۷، س ۱۱۶.
- ۲۲ - توضيح المسائل، م ۹۱۵.
- ۲۳ - مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۵۲، س ۹۶.
- ۲۴ - اجوبة الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۹، س ۴۳۰.
- ۲۵ - توضيح المسائل، م ۹۰۶.
- ۲۶ - جامع المسائل، ج ۱، ص ۹۰، س ۲۸۷.
- ۲۷ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۵۵، س ۱۰۷.
- ۲۸ - جامع المسائل، ج ۱، ص ۹۵، س ۳۰۷.
- ۲۹ - اجوبة الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۲، س ۴۱۰.

استفاده غير عبادى از مسجد

خوابیدن در مسجد

- خوابیدن در مسجد مکروه است مگر در حال ناچارى (۱) .

نماز بر میت

- خواندن نماز میت در مساجد مکروه است، ولی در مسجد الحرام مکروه نیست (۲) .

دفن میت

- دفن میت در مسجد، اگر ضرر به مسلمانان باشد یا مزاحم نمازشان باشد، جایز نیست، بلکه مطلقاً دفن میت در مسجد جایز نیست (۳).

س: آیا جایز است که وصیت کنم پس از مرگ در مسجد محل که در آن زحمت زیادی کشیده‌ام مرا دفن کنند، چون بسیار دوست دارم در این مسجد دفن شوم، در حیاط مسجد یا شبستان؟

ج - اگر هنگام اجراء صیغه وقف، دفن میت استثناء نشده باشد دفن میت در آن جایز نیست و وصیت شما در این مورد اعتباری ندارد (۴).

آیت‌الله خامنه‌ای دامت برکاته

برگزاری مجالس سوگواری و فاتحه

- اگر مسجد را برای عزاداری چادر بزنند و فرش کنند و پارچه سیاه نصب کنند و وسائل چای و پذیرایی به مسجد ببرند، در صورتی که این کارها به مسجد ضرر نرساند و مانع نماز خواندن نشود اشکال ندارد (۵).

س: تشکیل مجلس فاتحه و ترحیم، در مسجد، چه صورت دارد؟

ج - اگر مانع از نماز نباشد مانعی ندارد (۶).

آیت‌الله گلپایگانی قدس سره

برگزاری مجلس شادی

س: اینجانب قصد دارم طبق سنت صدر اسلام مجلس عروسی و ولیمه ازدواج پسر را با حفظ تمام شعائر مذهبی در مسجد برگزار نمایم. استدعا دارم نظر شریف را در این مورد مرقوم فرمائید.

ج - برگزار نمودن مجلس عروسی در مسجد، در صدر اسلام به صورت یک سنت، معلوم نیست و بهتر این است که اینگونه مجالس را در منازل خود تشکیل دهید و نسبت به مسجد اگر مزاحمت با نمازگزاران باشد حرام و الا سزاوار نیست، زیرا مناسب وضع مسجد نیست و هتک است (۷).

آیت‌الله گلپایگانی قدس سره

س: در برخی مناطق، بویژه در روستاها، مجالس عروسی را در مساجد بر پا می‌کنند، یعنی مجلس رقص و غنا را در خانه برگزار می‌کنند ولی نهار یا شام را در مسجد می‌دهند، آیا این کار شرعاً جایز است یا نه؟

ج - غذا دادن به میهمانان، در مسجد، به خودی خود اشکال ندارد ولی بر پا کردن مجالس عروسی در مساجد مخالف جایگاه اسلامی مسجد است و جایز نمی‌باشد و ارتکاب محرمات شرعی از قبیل غنا و موسیقی لهوی مطرب،

حرام است مطلقاً (۸) .

آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته

درس و بحث

س - آیا از صحن و ایوان مسجد می‌توان برای توجیه فکری و فرهنگی و اعتقادی و دروس نظامی به جوانان استفاده کرد، با توجه به اینکه جابرای این امور، کم است و از ایوان مسجد هم استفاده دیگری نمی‌شود؟
ج - این امور تابع کیفیت وقف صحن و ایوان مسجد است و در این خصوص لازم است نظر امام جماعت و هیئت امنای مسجد را جویا شوید. یاد آوری می‌شود که راهنمایی جوانان و تشکیل کلاسهای دروس دینی باموافقت امام جماعت و هیئت امنای مسجد، امری است مطلوب و پسندیده (۹) .

آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته

س - در مسجدی که نماز اقامه می‌شود، بخشی از آن مختص به بانوان است و گاهی در این مسجد درس گفته می‌شود و هنگام درس و بحث، بانوان از مسجد خارج می‌شوند و این درس مانع نماز بانوان است یا درسی که مانع نماز آنان است اشکال دارد یا نه؟

ج - مانع شدن از نماز خواندن نمازگزاران در مسجد جایز نیست، خواه نمازگزار مرد باشد یا زن (۱۰) .

آیت الله گلپایگانی قدس سره

شعر خوانی

س - خواندن شعری که نصیحت و مانند آن نباشد در مسجد مکروه است (۱۱) .

ورزش

س - آیا تمرینات ورزشی در مسجد محله یا خوابیدن در آن یا مسجد دیگر جایز است؟

ج - مسجد مکان ورزش نیست و خوابیدن در مسجد مکروه است (۱۲) .

آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته

نمایش فیلم

س - آیا نمایش فیلمهای سینمایی که از سوی وزارت ارشاد اسلامی مجوز دارد در مسجد برای کسانی که در جلسات قرآن شرکت می‌کنند، شرعاً اشکال دارد؟

ج - جایز نیست مسجد را به مکان نمایش فیلمهای سینمایی تبدیل کنند ولی نمایش فیلم در وقت نیاز با هماهنگی امام

جماعت مسجد مانع ندارد (۱۳) .

آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته

کتابخانه و اتاق بسیج

س - اشغال کردن مسجد به اینکه مقداری از مسجد را کتابخانه کنند یا اینکه برای غیر نمازاجتماع کنند در مسجد، به طوری که مزاحم مصلین (نمازگزاران) باشند چه صورتی دارد؟

ج - کتابخانه کردن مقداری از مسجد و مزاحمت نمازگزاران جایز نیست (اگر قبل از آنکه زمین وقف مسجد شود قسمتی را کتابخانه و قسمتی را مسجد بسازند اشکال ندارد، ولی پس از آنکه وقف مسجد شد، تغییر آن جایز نیست).
ولی می‌توانند تعدادی کتاب بدون مزاحمت مصلین در مسجد قرار دهند (۱۴) .

س - آیا می‌شود قسمتی از مسجد را که هیچگونه استفاده‌ای از آن نمی‌شود برای شورای همیاری که هیچ جایی برای جلسات شورا ندارند، اختصاص داد یا نه؟

ج - اختصاص دادن قسمتی از مسجد به امور شورا جایز نیست (۱۵) .

س - آیا در قسمت پشت بام مسجد، می‌توان ساختمانی به عنوان کتابخانه ساخت و مورد استفاده قرار داد یا نه؟

ج - نمی‌شود (۱۶) .

آیت الله گلپایگانی قدس سره

استفاده از وضوخانه مسجد

س - کسی که نمی‌خواهد در مسجدی نماز بخواند، اگر نداند حوض یا وضوخانه آن را برای همه مردم وقف کرده‌اند یا برای کسانی که در آن جا نماز می‌خوانند، نمی‌تواند از حوض یا وضوخانه آن مسجد وضو بگیرد. ولی اگر معمولاً کسانی هم که نمی‌خواهند در آنجا نماز بخوانند وضو می‌گیرند، می‌تواند در آنجا وضو بگیرد (۱۷) .

س - اگر طهارتخانه مسجد، تنها برای استفاده نمازگزاران آن مسجد وقف شده باشد، استفاده کسانی که نمی‌خواهند در آن مسجد نماز بخوانند، حرام است.

ولی اگر ندانند که برای استفاده همه مردم وقف شده یا فقط نمازگزاران همان مسجد، حکم مساله قبل را دارد (۱۸) .

س - آیا استفاده شخصی آنهم به مقدار کم، از آب مخصوص وضو در مساجد، مثلاً مغازه داران محل برای نوشیدن یا درست کردن چای یا برای ماشین، با توجه به اینکه چنین مسجدی واقف مشخص ندارد که از این کار منع کند، چه حکمی

دارد؟

ج - اگر معلوم نباشد که آب، تنها وقف و ضوی نمازگزاران است و عرف مردم آن محل و رهگذران از مثل این آب استفاده می‌کنند، اشکال ندارد هر چند احتیاط در این موارد مطلوب است (۱۹). [یعنی بهتر است پرهیز کنند و استفاده نکنند.]

آیت‌الله خامنه‌ای دامت برکاته

-
- ۱ - توضیح المسائل، م ۹۱۳.
 - ۲ - توضیح المسائل، م ۶۱۲.
 - ۳ - توضیح المسائل، م ۶۲۲.
 - ۴ - اجوبه الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۵، س ۴۱۸.
 - ۵ - توضیح المسائل، م ۹۰۷.
 - ۶ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۳۷، س ۴۰.
 - ۷ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۳۶، س ۳۵.
 - ۸ - اجوبه الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۰، س ۴۰۶.
 - ۹ - اجوبه الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۰، س ۴۰۵.
 - ۱۰ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۳۵، س ۳۳.
 - ۱۱ - توضیح المسائل، م ۹۱۴.
 - ۱۲ - اجوبه الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۱۹، س ۴۰۴.
 - ۱۳ - همان، ص ۱۲۲، س ۴۰۹.
 - ۱۴ - استفتائات، ج ۲، ص ۳۴۶، س ۳۱.
 - ۱۵ - همان، س ۳۰.
 - ۱۶ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۴۲، س ۵۹.
 - ۱۷ - توضیح المسائل، م ۲۶۹.
 - ۱۸ - همان و توضیح المسائل، م ۶۴.
 - ۱۹ - اجوبه الاستفتائات، ج ۱، ص ۱۲۴، س ۴۱۵.

شرایط مؤذن

- مستحب است کسی را که برای گفتن اذان معین می‌کنند، عادل، وقت‌شناس و صدایش بلند باشد (۱۰).

وظیفه مؤذن

- مستحب است هنگام اذان گفتن اینگونه باشد :

رو به قبله

ایستاده

با طهارت (با وضو یا غسل)

در جای بلند اذان بگوید (برای آنکه مردم صدای او را بشنوند، و این مساله اکنون با بلندگو حاصل می‌شود).
دستها را به گوش بگذارد.

و اینگونه اذان بگوید :

با صدای بلند و کشیده اذان بگوید

بین جملات اذان، کمی فاصله دهد

آخر جملات وقف کند

در جملاتی که کلمه مبارک «الله» قرار داد «الف» و «ه» را به روشنی ادا کند (۱۱).

- اذان و اقامه، باید بعد از داخل شدن وقت نماز گفته شود و اگر عمدا یا از روی فراموشی قبل از وقت بگوید باطل است (۱۲).

۱ - استفتاآت، ج ۲، ص ۳۹۶، س ۱۴۶.

۲ - استفتاآت، ج ۲، ص ۳۳۶، س ۶.

۳ - همان، ص ۳۳۹، س ۱۲.

۴ - همان، ص ۴۶، س ۳۲۹.

۵ - تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب الوقف، ص ۸۲، م ۷۸ و ۷۹ و استفتاآت، ج ۲، ص ۳۹۶ و ۳۹۷، س ۱۴۶ و ۱۴۷ اختیار امور مساجد با حاکم اسلامی است (صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۷۰).

۶ - استفتاآت، ج ۲، ص ۳۹۷، س ۱۴۸.

۷ - استفتاآت، ص ۱۴۳، س ۳.

- ۸ - استفتاآت، ص ۱۴۶، س ۱۴.
- ۹ - اجوبه استفتائات، ج ۱، ص ۱۲۴، پاسخ سؤال ۴۱۳.
- ۱۰ - توضیح المسائل، م ۹۴۱.
- ۱۱ - توضیح المسائل، م ۹۳۸ و ۹۳۹ و العروه الوثقی، ج ۱، فی مستحبات الاذان و الاقامه، ص ۶۰۹.
- ۱۲ - توضیح المسائل، م ۹۳۵.

مشاهد مشرفه

- نماز در حرم امامان علیهم السلام مستحب، بلکه بهتر از مسجد است و نماز در حرم امیر المؤمنین علیه السلام برابر دو بیست هزار نماز است (۵).
- انسان باید رعایت ادب را بکند و جلوتر از قبریغمبر صلی الله علیه و آله و امام علیه السلام نماز نخواند و چنانچه نماز خواندن بی احترامی با صاحب قبر باشد، حرام است، ولی نماز باطل نیست (۶).
- همچنانکه قبلا گذشت حرم ابا عبد الله الحسین علیه السلام یکی از چهار مکانی است که مسافر می تواند در آنجا نماز را تمام یا شکسته بخواند (۷).
- برای رفتن به حرم امامان، و حتی امامزادگان مستحب است انسان وضو بگیرد (۸).
- بنابر احتیاط واجب، جنب و حائض و نفساء، نباید در حرم امامان علیهم السلام توقف کند، ولی در حرم امامزادگان اشکال ندارد (۹).
- تشریف به حرم مطهر و زیارت قبور ائمه علیهم السلام و اولیاء - احکام و آداب بسیاری دارد که بیشتر در کتابهای دعا آمده است.

مسائل متفرقه

- س: در بعضی از مساجد معمول است هنگام مجالس ختم و فاتحه صدای بلندگو در فضای بیرون مسجد پخش می شود با توجه به اینکه چه بسایماران و سالخوردگانی از صدای بلندگو اذیت می شوند، آیا این عمل جایز است؟
- ج - محل اشکال است (۱۴).
- آیت الله فاضل لنکرانی دامت برکاته
- س: آیا بلند کردن صدای اذان از مسجد، مخصوصا اذان صبح در صورتی که همسایگان مسجد اعتراض می کنند و اظهار می کنند صدای اذان موجب اذیت و آزار آنها می شود، جایز است یا نه؟
- ج - اذان شعار اسلام است و ملازمه غالبی دارد یا بیدار شدن همسایگان مسجد، ولی در صورت استلزام ضرر، احوط آن

است که صدای آن را طوری تنظیم کنند که حتی الامکان موجب اضرار به همسایگان نشود (۱۵).
آیت الله اراکی قدس سره

س - اسامی مبارکه خداوند متعال، مثل «الله» که روی زیلوهای مسجد نوشته شده و مردم بدون توجه بر روی آن پا می گذارند یا دست بی وضوبه آن می مالند، از بین بردن آن لازم است یا نه و محو کردن آن با وقف منافات دارد یا نه؟
ج - کسانی که بی التفات بدون وضو دست به آن می گذارند معذورند ولی اگر زیر پا افتاده باشد، چون موجب هتک احترام اسم خداوند متعال است لازم است آن را به نحوی که خود زیلو پاره شود محو نمائید (۱۶).
آیت الله گلپایگانی قدس سره .

-
- ۱ - توضیح المسائل، م ۸۹۵.
 - ۲ - توضیح المسائل، م ۸۸۴.
 - ۳ - به ص ۷۱ مراجعه کنید.
 - ۴ - توضیح المسائل، م ۳۲۲.
 - ۵ - توضیح المسائل، م ۳۵۵.
 - ۶ - جامع المسائل، ج ۱، ص ۹۷، س ۳۲۰.
 - ۷ - استفتاآت، ص ۲۵۸، س ۲۵.
 - ۸ - مجمع المسائل، ج ۱، ص ۱۴۵، س ۷۲.

فصل دوم: آداب مسجد

آداب بیست گانه مسجد

- ۱- اینکه فرد مومن باید به پای راست داخل مسجد شود زیرا این عمل یکی از سنتهای گهربار پیامبر اسلام «ص» میباشد.
- ۲- اینکه فرد مومن دعای دخول مسجد را باید وقت داخل شدن به آن چنین بخواند « اللهم افتح لی ابواب رحمتک.»

- ۳- اینکه فرد مومن اگر به هنگام ورود به مسجد کسانی را جلوتر از خود در آن نشسته ببیند ، باید بر آنان سلام بگوید و اگر کسی را در آن نیابد بگوید «السلام علينا و علی عبادالله صالحین» اما این در صورتی است که حاضرین مسجد به نماز نفل و یا تلاوت قرآن کریم و یا تسبیحات و غیره ... مشغول نباشند و گرنه سلام گفتن بر آنها درست نیست.
- ۴- اینکه فرد مومن بداند که اگر سیر خورده و یا دهانش بد بوی باشد آمدنش در مسجد خوب نیست تا اینکه دهانش را از بد بوی پاک کند.
- ۵- اینکه فرد مومن نباید در مسجد وقت خود را به شوخی و مزاح ، لهو و لهب ، غیبت کردن و غیره ... اعمال ناروا مصرف نماید.
- ۶- اینکه فرد مومن به محض ورود به مسجد قبل از نشستن دو رکعت نماز «تحیة المسجد» بخواند این هم زمانی است که در آن وقت، نماز خواندن مکروه نباشد مثلاً «وقت طلوع آفتاب، وقت نصف النهار یعنی زمانیکه آفتاب در وسط آسمان باشد حدوداً ساعت دوازده و عین غروب آفتاب.»
- ۷- اینکه فرد مومن در مسجد خرید و فروش ننماید و یا بحث آن را نیز به زبان نیاورد.
- ۸- اینکه فرد مومن در صفای مسجد باید کوشش نماید و کثافات را در مسجد نیاورد.
- ۹- اینکه فرد مومن برای تلاش گمشده خود در مسجد اعلام نکند.
- ۱۰- اینکه فرد مومن در مسجد نباید با صدای بلند حرف بزند زیرا مزاحمت می شود به نمازگزاران و یا کسانی که تلاوت قرآن کریم را میکنند.
- ۱۱- اینکه فرد مومن در مسجد نباید به سخن دنیوی خود را مشغول کند بلکه در مسجد باید لبان خود را با ذکر و یاد الله «ج» بجنباند.
- ۱۲- اینکه فرد مومن در مسجد نباید برای نشستن جای خود با فرد مسلمان دیگری نزاع و دعوا کند « مخصوصاً در نماز جمعه. »
- ۱۳- اینکه فرد مومن در مسجد از روی شانه های نماز گزاران به قصد رفتن به صف اول کاملاً پرهیز نماید « مخصوصاً در نماز جمعه. »
- ۱۴- اینکه فرد مومن در مسجد از جلو نماز گزاران عبور نکند.
- ۱۵- اینکه فرد مومن در مسجد از انداختن آب بینی و آب دهان خود جداً خود داری کند.
- ۱۶- اینکه فرد مومن در مسجد انگشتان دست خود را به صدا در نیاورد.
- ۱۷- اینکه فرد مومن در مسجد با هیچ قسمت از بدن خود بازی نکند.
- ۱۸- اینکه فرد مومن در مسجد از نجاسات و پلیدیها ، پاک و صاف باشد « با وضو باشد » و فرد دیوانه و کودک را با خود

در آن نیاورد.

۱۹- اینکه فرد مومن در مسجد به کثرت به ذکر الله سبحان مشغول باشد و وقت خود را بیهوده نگذراند.

۲۰- اینکه فرد مومن در خارج شدن از مسجد اول باید پای چپ خود را بیرون کند و دعای خروج مسجد را چنین بخواند»

الهم انی اسئلك من فضلک و رحمتک.»

توجه: بزرگان دین گفته اند کسیکه این آداب را بجا بیاورد، او حق مسجد را اداء کرده است و مسجد برای او محل امن و امان است. و در اخیر می توان این را هم از جمله آداب مسجد بیان نمود و آن اینکه برادران هنگام داخل شدن به مسجد مبیایل های خویش را خاموش نمایند.

مَرَج: کتاب «گنجینه آداب اسلامی

مکروهات مربوط به مسجد:

- ۱- عبور از مسجد به عنوان محل عبور، بدون آن که در آنجا نماز بخواند.
- ۲- انداختن آب بینی و دهان در مسجد.
- ۳- بالا بردن مناره ها بالاتر از پشت بام مسجد.
- ۴- خوابیدن در مسجد، مگر در حال ناچاری.
- ۵- فریاد زدن در مسجد و صدا را بلند کردن، مگر برای اذان.
- ۶- خرید و فروش در مسجد.
- ۷- خواندن شعری که نصیحت و مانند آن نباشد و سخن گفتن از امور دنیا در مسجد.
- ۸- طلب کردن گمشده ای در مسجد.
- ۹- رفتن به مسجد برای کسی که پیاز، سیر و مانند اینها را خورده است و بوی دهانش مردم را اذیت می کند.
- ۱۰- راه دادن بچه (بچه غیر ممیز و بچه ای که اطمینان به طهارت او نیست) و راه دادن دیوانه هم به مسجد مکروه است
- ۱۱- نقاشی چیزهایی که روح ندارد، مثل گل و بوته در مسجد.
- ۱۲- کراهت دارد موقعی که امام جماعت مشغول به نماز واجب است و یا نماز جماعت در حال اقامه یا در شرف اقامه است، نماز تحیت خوانده شود.
- ۱۳- بلند ساختن دیوار مساجد، بلندتر از معمول و عرف، مکروه است.
- ۱۴- کشتن شپش در مسجد مکروه است و اگر آن را بکشد، باید با ریختن خاک آن را دفن کند.
- ۱۵- ساختن تیر و تراشیدن آن در مسجد مکروه است.

۱۶ - اگر همسایه مسجد عذری نداشته باشد، مکروه است در غیر مسجد نماز بخواند .

۱۷ - قضاوت کردن در مسجد کراهت دارد. زیرا ممکن است قاضی خطا کند؛ در حالی که مسجد مکان شریفی است که سزاوار است در آن خطا واقع نشود. اما این که حضرت علی (علیه السلام) در مسجد کوفه محلی برای قضاوت داشتند به خاطر آن است که ایشان معصوم بودند و خطایی از او سر نمی زد. البته شاید هم بتوان گفت که قضاوتی مکروه است که با کشمکش، سر و صدا، فحش و ناسزا همراه باشد یا قضاوتی مکروه است که دائمی باشد و یا قضاوتی که قاضی فقط به جهت آن به مسجد بیاید .

۱۸ - تعطیل کردن مساجد مکروه است .

آداب معنوی ۲۰۰۰ عمل مستحب و مکروه - روح الله ولی ابرقوئی

۱- رفتن به مسجد با حالت وقار و آرامش.

۲ - در وقت بیرون رفتن از خانه به قصد مسجد بگوید :بسم الله الذی خلقنی فهو یهدین والذی هو یطعمنی و یسقین و اذا مرضت فهو یشفین والذی یمیتنی ثم یحیی و الذی اعطع اءن یغفرلی خطیئتی یوم الدین رب هب لی حکما و اءلحقتی بالصالحین واجعل لی لسان صدق فی الاخرین واجعلنی من ورثه جنه النعیم واغفر لاءبی به نام خدایی که مرا آفرید، پس مرا راهنمایی کرد و به من خوراک داد و به من آب نوشاند و چون بیمار شدم ، شفایم بخشید؛ آن که مرا بمیراند و سپس زنده ام کند و آن که طمع دارم تا گناهانم را در روز جزا بیامرزد. پروردگارا! مقامی به من ببخش و مرا به نیکان برسان و برای من زبان راستگویی در پسینان مقرر کن ! مرا از وارثان بهشت پر از نعمت قرار بده و پدرم را بیمارز

۳ - هنگام داخل شدن در مسجد ته کفش و چیزهایی که همراه دارد، مثل عصا و... را نگاه کند تا نجاستی به آن نباشد .

۴ - هنگام داخل شدن در مسجد، اول پای راست را بگذارد.

۵ - هنگام داخل شدن در مسجد بگوید :بسم الله و بالله و من الله و الی الله و خیر الاءسماء کلها لله توکلت علی الله و

لا حول و لا قوه الا بالله اللهم صل علی محمد و آل محمد وافتح لی اءبواب رحمتک و توبتک و اءغلق عنی اءبواب معصیتک واجعلنی من زوارک و عمار مساجدک و ممن یناجیک فی اللیل و النهار و من الذین هم فی صلواتهم خاشعون و ادحر عنی الشیطان الرجیم و جنود ابلیس اءجمعینبه نام خدا، به ذات خدا، از خدا و به سوی خدا و بهترین نام ها همه از آن خداست . توکل می کنم بر خدا جنبش و نیرویی نیست ، مگر به وسیله خدا. خدایا! بر محمد و آل محمد رحمت بفرست و درهای رحمت و توبه ات را بر من بگشا و درهای گناه را بر من ببند و مرا از زائران و آبادکنندگان

مسجدهایت و از کسانی که تو را در شب و روز راز می گویند و از کسانی که در نمازشان خاشع اند، قرار بده و از من شیطان رجیم و لشکر ابلیس را جمیعا بران

۶ - قبل از نشستن در مسجد، نماز تحیت (که حداقل دو رکعت است) بخواند؛ به قصد تحیت و احترام مسجد. البته اگر نماز واجب یا مستحب دیگری هم خوانده شود کافی است؛ حتی اگر چند دفعه هم داخل مسجد شود، مستحب است که در هر دفعه نماز تحیت بخواند، اگر چه فاصله دفعات با یکدیگر خیلی کم باشد.

۷ - مستحب است کسی که به مسجد می رود لباس پاکیزه و قیمتی بپوشد و خود را خوش بو نماید .

۸ - موقع بیرون آمدن از مسجد، اول پای چپ را بیرون بگذارد.

۹ - بهتر است نمازگزار از همه زودتر وارد مسجد شود و دیرتر از همه خارج شود.

۱۰ - تمیز کردن مسجد و روشن کردن چراغ آن.

۱۱ - مستحب است که زن در خانه اش نماز بخواند و فضیلتش بیشتر از نماز در مسجد است ، مگر این که خود را کاملا از نامحرم حفظ کند که در این صورت بهتر است در مسجد نماز بخواند.

۱۲ - ساختن مسجد و تعمیر مسجدی که رو به خرابی باشد، مستحب است .

۱۳ - مستحب است که مسجد را بی سقف بسازند یا لااقل قسمتی از آن را بی سقف بسازند .

۱۴ - مستحب است که وضوخانه و مستراح در بیرون مسجد باشد

۱۵ - ساختن مناره برای اذان گفتن مستحب است . (البته در کنار دیوار مسجد و متصل به آن ، نه در وسط مسجد)

۱۶ - مستحب است که مناره بلندتر از دیوار مسجد (پشت بام مسجد) ساخته نشود، بلکه مساوی با آن باشد .

۱۷ - زیاد به مسجد رفتن و رفتن به مسجدی که نمازگزار ندارد، مستحب است.

۱۸ - غذا نخوردن ، مشورت نکردن ، همسایه نشدن ، زن نگرفتن و زن ندادن به کسی که در مسجد حاضر نمی شود از مستحبات می باشد.

مکروهات مربوط به مسجد

۱ - عبور از مسجد به عنوان محل عبور، بدون آن که در آنجا نماز بخواند.

۲ - انداختن آب بینی و دهان در مسجد .

۳ - بالا بردن مناره ها بالاتر از پشت بام مسجد.

۴ - خوابیدن در مسجد، مگر در حال ناچاری .

- ۵ - فریاد زدن در مسجد و صدا را بلند کردن ، مگر برای اذان
- ۶ - خرید و فروش در مسجد
- ۷ - خواندن شعری که نصیحت و مانند آن نباشد و سخن گفتن از امور دنیا در مسجد.
- ۸ - طلب کردن گمشده ای در مسجد .
- ۹ - رفتن به مسجد برای کسی که پیاز، سیر و مانند اینها را خورده است و بوی دهانش مردم را اذیت می کند.
- ۱۰ - راه دادن بچه (بچه غیر ممیز و بچه ای که اطمینان به طهارت او نیست) و راه دادن دیوانه هم به مسجد مکروه است .
- ۱۱ - نقاشی چیزهایی که روح ندارد، مثل گل و بوته در مسجد.
- ۱۲ - کراهت دارد موقعی که امام جماعت مشغول به نماز واجب است و یا نماز جماعت در حال اقامه یا در شرف اقامه است ، نماز تحیت خوانده شود .
- ۱۳ - بلند ساختن دیوار مساجد، بلندتر از معمول و عرف ، مکروه است .
- ۱۴ - کشتن شپش در مسجد مکروه است و اگر آن را بکشد، باید با ریختن خاک آن را دفن کند .
- ۱۵ - ساختن تیر و تراشیدن آن در مسجد مکروه است .
- ۱۶ - اگر همسایه مسجد عذری نداشته باشد، مکروه است در غیر مسجد نماز بخواند .
- ۱۷ - قضاوت کردن در مسجد کراهت دارد. زیرا ممکن است قاضی خطا کند؛ در حالی که مسجد مکان شریفی است که سزاوار است در آن خطا واقع نشود. اما این که حضرت علی (علیه السلام) در مسجد کوفه محلی برای قضاوت داشتند به خاطر آن است که ایشان معصوم بودند و خطایی از او سر نمی زد. البته شاید هم بتوان گفت که قضاوتی مکروه است که با کشمکش ، سر و صدا، فحش و ناسزا همراه باشد یا قضاوتی مکروه است که دائمی باشد و یا قضاوتی که قاضی فقط به جهت آن به مسجد بیاید .
- ۱۸ - تعطیل کردن مساجد مکروه است .
- ترتیب اولویت مساجد از نظر ثواب
- ۱ - مسجدالحرام .
- ۲ - مسجدالنبی در مدینه منوره .
- ۳ - مسجد .

۴ - مسجد بیت المقدس

۵ - مسجد جامع هر شهر.

۶ - مسجد محله.

۷ - مسجد بازار.

-خواندن نماز در حرم امامان عليهم السلام مستحب ، بلکه بهتر از مسجد است و خواندن نماز در حرم اميرالمومنين (عليه السلام) برابر با دويست هزار نماز است).

آداب ورود به مسجد و حضور در آن مکان

دعا هنگام ورود:

عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ فَإِذَا خَرَجَ قَالَ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رِزْقِكَ :

از اميرالمؤمنين نقل شده است كه: «پيامبر اكرم صلى الله عليه و آله چون وارد مسجد مي شدند مي فرمودند: بار خدايا! درهاي رحمت خود را به روي من بگشا و به هنگام بيرون رفتن مي فرمودند: بار خدايا! درهاي روزي خود را بر من بگشا» [۱].

[۱] جامع احاديث الشيعة، معزي ملايري، شيخ اسماعيل، ج ۴، ص ۴۷۶

پاكيزه بودن و خواندن دعا

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ وَأَنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَجْلِسَ فَلَا تَدْخُلْهُ إِلَّا طَاهِرًا وَإِذَا دَخَلْتَهُ فَاسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ وَاسْأَلْهُ وَسَمِّ حِينَ تَدْخُلُهُ وَاحْمَدِ اللَّهَ وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ :

از امام باقر عليه السلام نقل شده كه فرمودند:

«چون به مسجد در آمدی و قصد نشستن داشته باشی با طهارت باش و به هنگام ورود روی به قبله کن و خدای را بخوان و حاجت بطلب و به موقع ورود، بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بگو و صلوات و درود به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اهدا کن» [۱].

[۱] همان، ص ۴۷۸.

نماز تحیت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: أَعْطُوا الْمَسَاجِدَ حَقَّهَا رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ تَجْلِسَ:

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «حق مسجدها را (به هنگام ورود) پیش از آن که بنشینید با دو رکعت نماز گزاردن ادا کنید (نماز تحیت مسجد)» [۱].

[۱] کنز العمال، ج ۷، ص ۶۵۷.

نشستن در مسجد به انتظار نماز

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: أَلْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ إِنْتِظَاراً لِلصَّلَاةِ عِبَادَةٌ مَا لَمْ يُحْدِثْ، فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا الْحَدِيثُ؟ قَالَ: الْإِغْتِيَابُ:

از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده است:

«نشستن در مسجد به انتظار فرا رسیدن هنگام نماز عبادت است تا وقتی که از شخصی حدیثی سر نزنند، عرض شد: حدیث چیست؟ فرمودند: غیبت کردن از دیگری» [۱].

[۱] محجة البيضاء، فیض کاشانی، (تهران، المكتبة الاسلامیه)، ج ۱، ص ۳۵۷.

قرآن و ذکر خدا

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: كُلُّ كَلَامٍ فِي الْمَسْجِدِ لَعْنٌ إِلَّا الْقُرْآنَ وَ ذِكْرُ اللَّهِ وَ مَسْأَلَةٌ عَنِ خَيْرٍ أَوْ إِعْطَانَةٌ:

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «هر سخن گفتن در مسجد لغو و بیهوده است به جز خواندن قرآن و ذکر خدا کردن و در امور خیر سؤال و پرسش نمودن و یا عطا کردن خیر» [۱].

[۱] کنز العمال، ج ۷، ص ۶۷۱.

نکوهش سخن گفتن از دنیا در مسجد

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ نَاسٌ يَأْتُونَ الْمَسَاجِدَ فَيَقْعُدُونَ فِيهَا حِلَقًا ذَكَرَهُمُ الدُّنْيَا وَحُبُّ الدُّنْيَا لَا تُجَالِسُوهُمْ فَلَيْسَ لِلَّهِ فِيهِمْ حَاجَةٌ:

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «در آخر الزمان مردمی وجود دارند که چون به مساجد روند، دور هم بنشینند سخن از دنیا و محبت به دنیا گویند شما با آن ها هم نشینی ننمایید زیرا خدا را با آن ها کاری نیست».

جنب نباید در مسجد بنشیند

عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يَجْلِسَ الْجُنُبُ فِي الْمَسْجِدِ:

از علی علیه السلام نقل است که فرمود: «رسول اکرم صلی الله علیه و آله از نشستن جنب در مسجد نهی فرموده است» [۱].

[۱] دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۴۹.

قصاص، فریاد و جستن گمشده ممنوع

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنْ يُسْتَفَادَ فِي الْمَسْجِدِ أَوْ يُنْشَدَ فِيهِ أَوْ تُقَامَ فِيهِ الْحُدُودُ:

رسول خدا صلی الله علیه و آله از قصاص کردن یا فریاد کشیدن برای اعلام یا جستن گمشده یا اقامه حدود در مسجد نهی فرموده است [۱].

[۱] سنن بیهقی، ج ۱۰، ص ۱۰۳.

اجرای حدود در مسجد ممنوع

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا تُقَامُ الْحُدُودُ فِي الْمَسَاجِدِ:

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «در مساجد نباید اجرای حدود شرعی نمود» [۱].

[۱] کنز العمال، ج ۷، ص ۶۶۹.

بعد از خوردن سیر و پیاز به مسجد نروید

عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَكْلِ الثُّومِ وَالبَصْلِ وَالكُرَّاثِ تَيًّا وَ مَطْبُوخًا قَالَ: لَا بَأْسَ بِذَلِكَ وَ لَكِنَّ مَنْ أَكَلَهُ تَيًّا فَلَا يَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَيُؤَذِي بِرَأْسِهِ:

از امام صادق علیه السلام درباره خام و پخته خوردن سیر و پیاز و تره سؤال شد فرمود: «مانعی ندارد ولی هر که آن ها را خام بخورد به مسجد در نباید تا از بوی آن مردم را آزار ندهد» [۱].

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ أَكَلَ شَيْئًا مِنَ الْمُؤَذِيَّاتِ رِيحَهَا فَلَا يَقْرُبَنَّ الْمَسْجِدَ:

ابوبصیر از امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمودند: «هر کس چیزی از خوردنی هایی که بوی آن مردم را می آزارد بخورد نباید به مسجد نزدیک گردد» [۲].

[۱] جامع احادیث الشیعه، معزی ملایری، شیخ اسماعیل، ج ۴، ص ۴۸۴.

[۲] همان ص ۴۸۲.

لباس و زیبایی

(يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ):

ای فرزندان آدم! زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد با خود بردارید» [۱].

این یک قانون همیشگی است که شامل تمام قرون و اعصار می‌شود. زینت هم می‌تواند اشاره به «زینت های جسمانی» باشد که شامل پوشیدن لباس های مرتب و پاک و تمیز و شانه زدن موها و به کار بردن عطر و مانند آن می‌شود و هم شامل «زینت های معنوی» یعنی صفات انسانی و ملکات اخلاقی و پاکی نیت و اخلاص.

با توجه به وسعت مفهوم آیه طبق بعضی تفاسیر، به طور ضمنی نکوهشی است از عمل زشت جمعی از اعراب در زمان جاهلیت که به هنگام آمدن به مسجدالحرام و طواف خانه خدا کاملاً عریان و برهنه می‌شدند و هم اندرزی است به آن ها که به هنگام نماز و یا رفتن به مساجد لباس های کثیف و مندرس و یا لباس های مخصوص منزل را در تن می‌کنند و در مراسم عبادت خدا به همان شکل شرکت می‌نمایند. در حالی که طبق آیه فوق و روایاتی که در این زمینه وارد شده است دستور داریم بهترین لباس های خود را به هنگام شرکت در مساجد بپوشیم.

به طور کلی در اسلام استفاده کردن از زیبایی های طبیعت، لباس زیبا و متناسب، به کار بردن انواع عطرها و امثال آن نه تنها مجاز شمرده شده بلکه به آن توصیه و سفارش نیز شده است.

[۱] اعراف، آیه ۳۱.

بهداشت مساجد

(أَنْ تَطَهَّرَآ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ):

خانه مرا برای طواف کنندگان و مجاوران و رکوع کنندگان و سجده کنندگان (نمازگزاران) پاکیزه دارید» [۱].

این آیه درباره طهارت خانه کعبه است و منظور از طهارت و پاکیزگی، پاک ساختن ظاهری و معنوی این خانه توحید از هرگونه آلودگی است از جمله پاک سازی از مشرکان، از بت ها و از آلودگی های حیواناتی که قربانی می‌کنند [۲].

نماز باید در محیطی پیراسته از هرگونه آلودگی انجام بگیرد [۳].

[۱] بقره، آیه ۱۲۵ و حج، آیه ۲۶ با کمی تفاوت.

[۲] تفسیر نمونه، ناصر، مکارم شیرازی، (تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵)، ج ۱، ص ۴۴۸.

[۳] تفسیر نمونه، ناصر، مکارم شیرازی، (تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵)، ج ۱۴، ص ۶۸.